

Luís Cardoso, "Överste Santiagos slutliga död"

Att läsa skönliteratur kan vara ett sätt att närma sig ett främmande lands kultur. Lyckligtvis har bokförlaget Tranan gett ut en trilogi av den timoresiske författaren Luís Cardoso de Norona och jag har läst den sista i serien, som skrevs 2003 som *A última morte do coronel Santiago* och som översatts i år av Irene Anderberg.

Den första delen, *Krönika om en överfart, (Crónica de uma travessa)*, utkom 1997 medan den andra, *Uggleögon, vildkattsögon, (Olhos de coruja, olhos de gato bravo)* utkom 2001.

Luís Cardoso föddes 1958 i Cailaco, Timor Leste. Pappan talade mambai, mamman talade lacló och hemma talade man tétum. 1979, alltså fyra år efter fascismens fall, for han till Portugal och studerade till skogsingenjör. Var han bor nu vet jag inte, men jag antar att han bor huvudsakligen i Portugal, men ofta reser till Timor Leste samt till andra portugisisktalande länder, eftersom han har blivit en välkänd författare.

Den första boken i trilogin handlade om hur i ett litet land olika etniska grupper kunde leva i harmoni. Den tredje handlar om spänningarna som utvandrarerna möter, först när han åker ut och sedan när han kommer tillbaka, samt om de "koloniala" spänningarna: är tjänstemannen i Timor Leste en riktig portugis, är Portugal fortfarande som kolonialtjänstemannen minns det? Översättaren Irene Anderberg har, i likhet med undertecknad, i många år bott i Kap Verde och är således välbekant med

dessa spänningar.

Berättarens återkomst kompliceras av att hans pappa, översten Santiago, hade varit en mycket känd figur i Timor Leste. I Europa får han skapa sin egen identitet, i Timor Leste är han framförallt överstens son. Bara när översten är "slutligen död" får han en självständig identitet. För att göra situationen ännu mer komplicerad, blir han i Portugal förälskad i en annan timoresisk utvandrare. "Skicka mig en vit ros från min hemby!"

Genialt inleds boken med att berättaren föfts "på en liten ö, efter att japanerna och australierna hade slutat kriga där och lämnat efter sig en massa järnskrot". Timor Leste blev indraget i världskriget, utan att veta varför. Ett land blir känt när det är en del av en katastrof och sjunker sedan tillbaka i den internationella glömskan.

Vissa delar av boken är skrivna med kapitel som inte uppdelas i stycken, men som avbryts mitt i en mening av mantra-liknande fraser: "Man vet aldrig, Pedro Santiago". Syftet med det här blev jag inte klok på – José Saramago gör det också – men bortsett från det här tyckte jag om att läsa den och tror att även ni skulle göra det. Den finns på Solidaritetshusets Världsbibliotek.

Boken recenserades i Dagens Nyheter den 29 maj.

Jonathan Howard, 06-04-29

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.